

Synnytyksen vaikutus lantionpohjalihaksistoon ja virtsanpidätyskykyyn

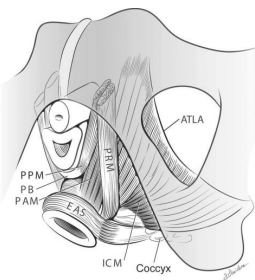
Äitiyshuollon jatkokoulutuspäivä
3.12.2009

Kaisa Kurkijärvi
Erikoistuva lääkäri, TYKS

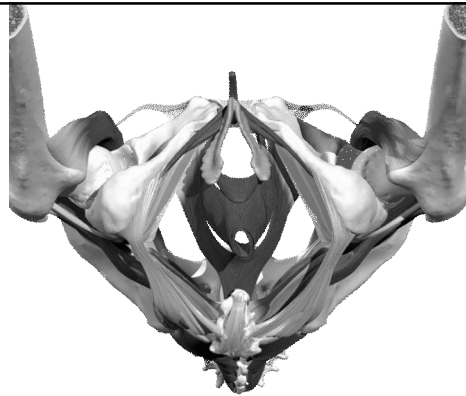
Sisältö

1. Lantionpohjan anatomiaa
2. Vauriomekanismit synnytyksessä
3. Virtsainkontinenssi ja synnytys
4. Ulosteinkontinenssi ja synnytys
5. Lantionpohjan laskeuma ja synnytys
6. Seksuaalifunktio synnytyksen jälkeen
7. Ongelmien ehkäisy

Lantionpohjan anatomiaa

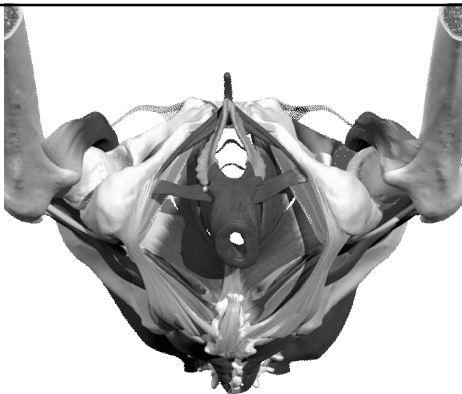

- Levator ani –lihakset (peräaukon kohottajat) tukevat lantion pohjaa
- Lihaksia päällystää sidekudoskerros
- Arcus tendineus
- Urogenital hiatus

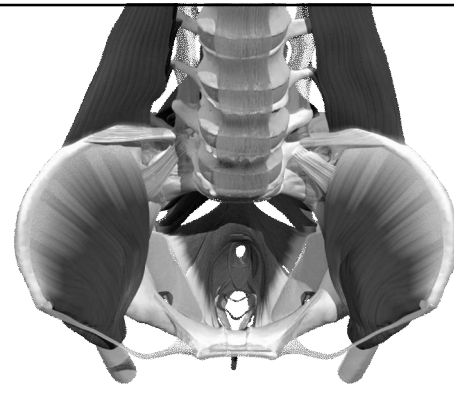
© Primal Pictures 2009

PRIMAL

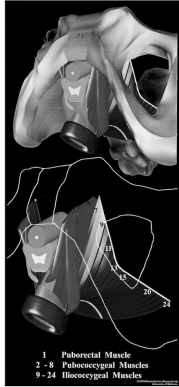
© Primal Pictures 2009

PRIMAL

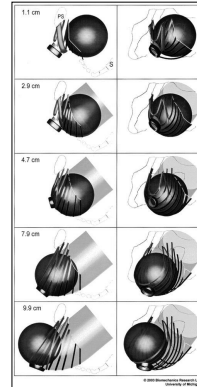
© Primal Pictures 2009

PRIMAL

Lantionpohjan lihaksiston venyminen synnytyksessä

- Lien ym. Obstet Gynecol 2004; 103: 31-40
- 3-ulotteinen tietokonemalli

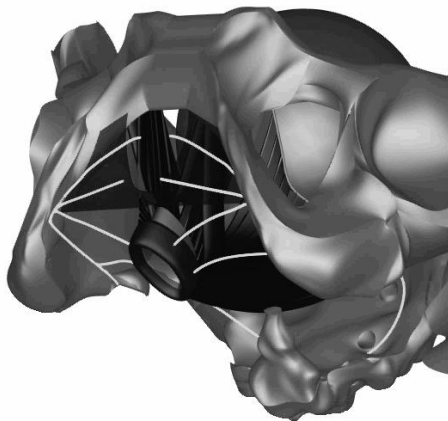
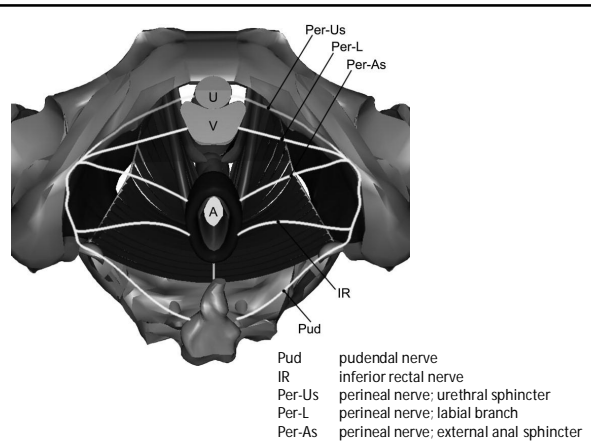

Sikiön pään laskeutuminen synnytyiskanavassa

- Lien ym Obstet Gynecol 2004; 102: 103-31
- senttimetrit kuvaavat tarjoutuvan osan sijaintia spina-tasoon verrattuna
- Suurin venytys kohdistuu m. pubococcygeuksen mediaaliseen osaan

Häpyhermon venytys synnytyksessä

- Hermovaurion taustalla hermon kompressio ja venytys synnytyksen aikana
- Synnytyksen jälkeen on todettu alentuneita johtumisaikoja ja hermon paksuuntumista
- Lantionpohjan toiminnan häiriöistä kärsivillä myös muutoksia hermojohtumisessa
- Häpyhermon venytystä arvioitiin tietokonemallin avulla
(Lien ym Am J Obstet Gynecol 2005; 192: 1669-76)

Lantionpohja synnytyksen jälkeen

- MRI 80:lle synnyttämättömälle ja 80:lle synnyttäneelle, joista puolelle SUI
- 20%:lla synnyttäneistä todettiin levator-vaurio
- Inkontinenteista 28%:lla levator-vaurio
- Kontinenteista 11%:lla levator-vaurio
(DeLancey ym. Obstet Gynecol 2003; 101: 46-53)

Lantionpohja synnytyksen jälkeen

- 212 naiselta mitattiin 4D-uu:llä hiatuksen pinta-ala h36-38 sekä noin 4 kk synnytyksestä
  - Levatorin avulsio todettiin 19%lla alateitse synnyttäneistä
  - Synnytyksen jälkeinen muutos hiatuksen koossa
    - Sektion jälkeen pinta-ala pienempi kuin loppuraskaudessa
    - Pinta-ala 6% suurempi normaalin alatiesynnytyksen jälkeen
    - 28% suurempi, jos todettiin levatorin avulsio
- (Shek ym Obstet Gynecol 2009; 113: 1272-8)

Virtsainkontinenssi ja synnytys

Virtsainkontinenssi ja synnytys

- Virtsakarkailun esiintyvyys
  - Ennen raskautta 26% (G0 15%, G>1 35%)
  - 58% h30 (G0 48%, G>1 76%)

(Wesnes ym Obstet Gynecol 2007; 109: 922-8)
- SUI suurimmalla osalla; oireet lieviä
- Antenataalinen UI lisää postnataalisen UI:n riskiä; pitkäaikaisen ongelman riski lisääntyy
(Nygaard. Semin perinatol 2006; 30: 267-71)
- Synnyttäneisyys riskitekijä; ikä ja BMI lisäävät riskiä, kuten myös synnytysoperaatiot
(Wesnes ym Obstet Gynecol 2007; 109: 922-8)

Virtsainkontinenssi ja synnytys

- Ensimmäisellä synnytyksellä on suurin vaikutus kontinenssiin; seuraavien synnytysten merkitys on vähäisempi
- Ensimmäinen alatiesynnytys kaksinkertaistaa UI-riskin verrattuna sektioon
- Alateitse synnyttäneiden virtsankarkailusta voitaisiin ehkäistä 35%, jos kaikki synnytykset hoidettaisiin sektiolle (Rortveit ym. NEJM 2003; 348: 900-7)
- Sektion suojavaikutus häviää naisen ikääntyessä; >65-v synnyttäneisyydellä ja virtsankarkailulla ei enää yhteyttä

Virtsainkontinenssi ja synnytys

- Millä mekanismeilla alatiesynnytys altistaa virtsankarkailulle?
  - Synnyttäneillä ponnistuskarkailusta kärsivillä todettiin
    - matalampi virtsaputken sulkupaine
    - lyhentynyt poikkijuovainen sulkijalihas
    - lyhyempi virtsaputken kokonaispituus
- verrattuna synnyttämättömiin ja synnyttäneisiin kontinentteihin naisiin
(DeLancey ym. Obstet Gynecol 2007; 110: 354-62)

Ulosteinkontinenssi ja synnytys

Ulosteinkontinenssi ja synnytys

- Anaali-inkontinenssi = ulosteen ja ilman karkaaminen
  - Kyselytutkimuksissa ulosteinkontinenssia 2-13%:lla aikuisista
  - 1. alatiesynnytyksen jälkeisenä vuotena AI:a 5-26%lla naisista
  - Riskejä
    - III-IV° repeämät
    - Sp >4000g
    - Ika > 35v
    - Midline episiotomia
    - Pihdit, imukuppi
- (Fenner. Semin Perinatol 2006; 30: 261-6)

Ulosteinkontinenssi ja synnytys

- AI:a 15-59%:lla sfinkter-repeämän jälkeen (FI 2-23%)
- Sfinktervaurioiden esiintyvyys 0,7-19%
- Alatiesynnytys sfinktervaurion jälkeen?
  - Riski uuteen vaurioon kohonnut
  - 23 sektiollla estetään 1 uusi repeämä
- Myös sektion jälkeen esiintyy AI:a

Ulosteinkontinenssi ja synnytys

- Yhteys synnytykseen heikkenee ajan kuluessa
- Kyselytutkimus 51-60 –vuotiaille
- Ulosteenkarkailun esiintyvyys 9,5%
- Altistavia tekijöitä: masennus, lihavuus, virtsainkontinenssileikkaus ja peräsuolen alueen leikkaus
- Yhteyttä obstetriseen anamneesiin ei todettu (pariteetti, synnytystapa, syntymäpaino, episiotomia, III-IV asteen repeämä)
(Fritel ym. Obstet Gynecol 2007; 110: 31-8)

Lantionpohjan laskeuma ja synnytys

Lantionpohjan laskeuma ja synnytys

- Laskeumaleikkaukseen tulevilla naisilla muita useammin
  - Enemmän synnytyksiä
  - Vähemmän sektioita
  - Korkeampi BMI
  - Nuorempi ensisynnytyksikä
  - Useammin operatiivinen alatiesynnytys
(Richter. Semin Perinatol 2006; 30: 272-5)

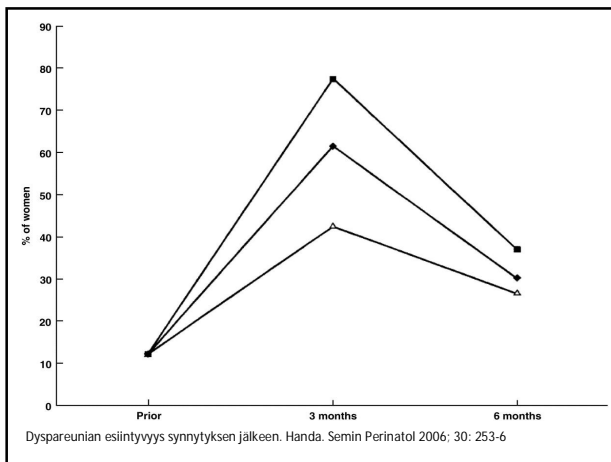
Lantionpohjan laskeuma ja synnytys

- Synnyttäneisyydellä suurin yhteys leikkausta vaativiin laskeumiin
  - P1 4x laskeuma-riski verrattuna P0
  - P2 8,4x laskeuma-riski
- Naisen yleinen riski joutua laskeuma/SUI –leikkaukseen n. 11% elämänsä aikana
- Laskennallisesti yhtä profylaktisesta sektioista hyötyvää naista kohti jouduttaisiin leikkaamaan 9 turhaan
(Patel ym Am J Obstet Gynecol 2006; 195: 23-8)

Seksuaalifunktio ja synnytys

Seksuaalifunktio ja synnytys

- 90% naisista oli seksuaalisesti aktiivista 6 kk synnytyksestä
  - Normaali alatie 94%
  - Alatie ja III-IV° repeämä 88%
  - Sektio 86%(Brubaker ym. Obstet Gynecol 2008; 111: 1040-4)
- PISQ-12 tuloksissa ei ollut eroa ryhmien välillä
- 2/3:lla ongelmia 3 kk synnytyksestä; dyspareunia, vähentynyt libido, orgasmivaikeus, vaginan kuivuus
(Handa. Semin perinatol 2006; 30: 253-6)

Ongelmien ehkäisy

- Synnytyksen hoito
  - Ritgenin manööveri
- Episiotomia
- Lantionpohjan lihasharjoittelu
- Ikä
- Painon hallinta

Rutiini vs harkittu episiotomia

- Cochrane-katsaus 2009
- Rutiiniryhmissä episiotomia 75,1%:lle; muille 28,4%
- Harkitun episiotomian ryhmissä
  - Vähemmän vakavia perineumin repeämiä RR 0,67
  - Vähemmän ommeltavaa RR 0,71
  - Vähemmän komplikaatioita paranemisessa RR 0,69
- Enemmän anteriorisen perineumin vaurioita
- Ei eroa ryhmien välillä: SUI, dyspareunia, kipu

PFMT (pelvic floor muscle training) raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen

- Cochrane-katsaus 2009
- PFMT-ryhmiin randomoidut naiset raportoivat 56% vähemmän SUI:a loppuraskaudessa ja 30% vähemmän 6kk synnytyksen jälkeen verrattuna ei-PFMT -ryhmiin
- PFMT vähensi SUI:a 20% synnytyksen jälkeen 3 ja 12 kk välillä
- PFMT-naiset raportoivat puolet vähemmän FI:a
- Pitkäaikaisvaikutukset?
- PFMT:n suuntaaminen riskiryhmille?

Lantiopohjan lihasten harjoittelu raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen

- 759 ensisynnyttäjää
  - 76% oli saanut suulliset harjoitteluohjeet
  - 55% kirjalliset ohjeet
  - 10% ohjattu harjoittelu sisätutkimuksen yhteydessä
- Sfinkter-potilaat eivät saaneet enempää ohjausta kuin muutkaan
- 68% ohjausta saaneista harjoitteli synnytyksen jälkeen, 63% vielä 6 kk kohdalla
(Fine ym Am J Obstet Gynecol 2007; 197: 107e1-5)

Lantiopohjan lihasten harjoittelu raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen

- Tekeekö liika harjoittelu lantionpohjan lihaksista "liian vahvan"?
- Ennen raskautta ja raskauden aikana lantionpohjan lihasharjoituksia tehneillä naisilla ei esiintynyt enempää III-IV° repeämiä, episiotomioita, imukuppeja/pihtejä tai kiireellisiä sektioita verrattuna harjoittelemattomiin
(Bø ym. Obstet Gynecol 2009; 113: 1279-84)
- Fyysinen inaktiivisuus ennen raskautta lisäsi pahojen repeämien riskiä
(Voldner ym Acta Obstet Gynecol Scand 2009; 88: 550-5)

Kiitos!